

ԾԱԶԻԿ

ՃԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

17^{րդ} ՏԱՐԻ.—ԹԻԻ 17. (561)

24 ԱՊՐԵԼ 1904

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

Թ.—ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ (*)

Թ. Յ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

ՆՏԱՆԵԿԱՆ երջանկութիւնը պահպանող ու ապահովող երկու ուրիշ առաքինութիւններ կան, որք անբաժան պարտին ըլլալ ամէն բարձր կազմ ընտանեկան յարկերէ, եւ որք են Աշխատութիւն եւ Խնայողութիւն :

Աշխատութիւնը ինչպէս չըլլայ օրէնքը ընտանեկան կեանքին, այն որ օրէնքն է ամէն կեանքի Այր մարդուն աշխատութիւնն է որ ընտանիքին պէտքերուն բաւակաւնութիւն պիտի տայ, վաւարանը ջերմ սւ սեղանը չէն պիտի պահէ, հանդստաւէտ կեանքի մը դիւրութիւնները պիտի դնէ տան մէջ ու գոհունակութիւնն ընծայէ իրեն ներուն, ու բնակարանին սրտահաճօյ վաւելչութիւնն ու շնորհը պիտի կազմէ Ամուսնացեալ մարդը, ծոյլ ըլլալէ հետո, պիտի կրկնապատկէ իր ճիգերը տակաւ յաւելցած պէտքերուն բաւել կարենալու համար։ Անշուշտ խնդիրը շատլ ու զեղխ կեանք մ'ապրելուն ու ապրել տալուն վրայ չէ, ընդհակառակն. բայց ամէն ընտանեաց զուխ եղող անձի պարտքն է բաւարար, համեստ ու պատուաւոր կացութիւն մը ապահովել իրեններուն։ Այս պայմանով է անշուշտ իր երջանկութիւնն ալ : Իրենները զրկուած տեսնել ցաւ մըն է ճշմարիտ հօր, իսկ տեսնել զանոնք գոհ, զուարթ ու երջանիկ ինչ քաղցրութիւն է անոր սրտին, երբ կը զգայ թէ իրեն կը պարտին նոքա իրենց վայելումները եւ թէ իր աշխատութիւնն է որ կը ստեղծէ անոնց երջանկութիւնը։ Իր աշխատութեամբ հայթայթուած բարի բերքերովը չէնցած ու գեղեցկացած տունը, ուր գէմքերը ու առարկաները ժպիտ մը ունին միանգամայն, բուն հրապօր մը ի գործ կը դնէ իր վրայ, կը բռնէ զինքը, ու չի թողուր որ տունէն դուրս հանգիստ ու հաճօք փնտռէ : Ու այդ հանգիստը ապահով կը զգայ ան, քանի որ երեկոյնները յագնած տուն կը վերադառնայ, եւ այդ հաճօքը ապահով կը գտնէ ան, քանի որ հաճօքն արդէն աշխատութեան ծաղիկն է եւ անոր վարձքը : Ծոյլ ու անզործ, ամուսին եւ հայր, անհասկնալի է արդէն ու անհաշտ այդ անուններուն հետ որք այնքան պատասխանատուութիւն կ'ենթադրեն : Ո՛րքան իրաւունք ունին կանայք չախրթեղու տունը մնացող մարդէն. այր մարդ կարծես հոմանիշ է աշխատող մարդու, ու չաշ-

(*) Տես Խաղիկ, 1903, էջ 110:

խատի՛ ան, չգործէ՛ ան. ի՛նչ հակասութիւն, եւ ի՛նչ անկում արժանապատուութեան : Հարուստ ժառանգորդն իսկ պարտական է աշխատութիւն մը ունենալ, այդ գնով է ընտանիքին արժանապատուութիւնը, ինչպէս անհատինս Այր մարդուն քով կրին ալ պիտի աշխատի. ընտանեաց մօր ուղղակի աշխատութիւնը պէտք է ընտանեկան յարկին կանոնաւոր կարգուսարքին համար, թէեւ ճոխութենէ ու ծառայներէ ալ շրջապատուած ըլլայ : Ո՛րքան կը տեսնուին ճոխալից տուններ անկարգ, անկանոն, աղտոտ ու անհաճոյ, վասն զի տանտիրուհին ծոյլ մըն է, դանցառու մը. չի հսկեր ծառայից վրայ, իր ձեռքին ու աչքին ազդեցութիւնը չի տեսնուիր չորս կողմին վրայ : Այո՛, եթէ իր ամուսնոյն նիւթական վիճակը չի պարտաւորեր զինքը խոհանոցի ու լուսացարանի աշխատութիւններուն, սակայն հսկման ու անշնորհութեան պարտաւորութիւն մը ունի : Մասնաւորը ոչ երբեք կրնան անօգուտ դարձնել տանտիրկնոջ հոգածութիւններն. պէտքեր ու խնամքներ կան զորս մայրը միայն կրնայ մատակարարել, վասն զի սիրտն է որ կը զգայ ու կը գուշակէ զանոնք, ու ծառան գործիք մըն է մանաւանդ : Մանուկը անկողնոյն մէջ այն ատեն հանգիստ պիտի ննջէ երբ մայրն է որ վերմակը կը ծածկէ անոր վրայ, եւ այրը ամբողջ շարաթը երջանկութեամբ պիտի դորձածէ իր թաշկիւնակները երբ կրնն իր ձեռքով զայնս արդկած է կամ հոտաւէտած : Աղքատ թէ փառթամ, կրնը ժրագլուխ պիտի ըլլայ, առաջին պարագային մէջ աղքատութիւնը պիտի մեղմէ, երկրորդին մէջ հարստութիւնը պիտի տնտեսէ, եւ երկու պարագայից մէջ իր աշխատութիւնը այնպիսի քաղցրութիւններ պիտի բերէ զորս զրամը չի կրնար չահիլ, որովք աղքատութիւնը ճոխ է, եւ ատանց որոց ճոխութիւնը կրնայ նախանձիլ աղքատութեան : Երբ ամուսնոյն վաստակը անբաւական է տան կարեւոր պէտքերն հոգալու, կնոջ ու ընտանիքին անպատուութիւն չէ դրսէն աշխատութիւն առնուլ, ամուսնոյն բեռը թեթեւելու համար : Անշուշտ իտէալն է որ կրնը միայն տան ու անոր յատուկ խնամքներուն վերաբերի, բայց ըստ որում կեանքի պարագայները կըրնան այլազգ տնօրինել ու այրը կնոջ աշխատակցութեան կարօտիլ, ահա՛ ինչու համար լա՛ւ է անշուշտ որ կրնը մասնաւոր արուեստով կամ տաղանդով մը պատրաստուած ըլլայ ընտանեկան բարօրութեան նպաստելու իր աշխատանքը օժանդակ բերելով : Բայց աշխատութիւնը միայն տնտեսական ոգտի տեսակէտով չէ որ ի գործ կը դրուի. ան պէ՛տք է նաեւ անձնական կատարելագործման, անձնական ձիրքերու մշակման, անհատական ճաշակներու գոհացման համար, եւ առօրեայ պարտականութիւնները պիտի կրնան միշտ փափաքողներուն, թէ՛ առն եւ թէ՛ կնոջ, աւելի կամ նուազ ժամանակ թողուլ այսպիսի աշխատութեանց ալ, որոնցմով իրենց անհատական ու ընկերական արժէքը կը բարձրանայ, աղնիւ հաճոյքներու նոր նոր ազբիւրներ կը ստեղծուին, ու այր ու կին փոխադարձաբար զիրար առաւել գնահատելու ու իրարմով առաւել երջանիկ ըլլալու միջոցներ կը հնարեն, զոր օրինակ՝ պատեւութեան ընթացքով ընթերցմանց, գրական կամ գեղարուեստական աշխատութեանց եւ այլ ո՛ր եւ է շահեկան հրահանգաց : Հոս պէտք է յաւելցնել այնպիսի աշխատութիւններն ալ որոցմով համայնքին մէջ հանրօգուտ գեր մը կ'ստանձնէ այրը կամ կինը, կամ երկուքն ի միասին, եւ որովք ընտանիքը միջավայրին մէջ հասարակաց համակրութեամբն ու յարգանքով, իր լուսեղէն պատկով մը կը շրջադարձուի :

Աշխատասէր ծնողք իրենց զաւակաց ալ աշխատութեան օրինակը պիտի տան, որք անոր ողին պիտի իւրացունեն կանուխէն, իրենք ալ նախ զպրօցական պարտաւորութեանց սիրայօժար պարագելով զպրօցին ու տան մէջ, յետոյ իրենց կարգին ժիր ու արդիւնաբար գործողներ դառնալու համար : Ի՛նչ հրապուրիչ պատկեր է այն ընտանեկան տեսարանը, ուր, յետ ընթրեաց, զամպարին լոյսին տակ, սեղանին բոլորովն խմբուած է ընտանիքը, հայրը գործելով, կարդալով կամ գրելով, մայրը կարի

կամ կարկտուքի մը կամ ասեղնագործութեան մը պարապած, իսկ տղաքը՝ գլուխնին կքած գրքի կամ տետրակի մը վրայ, վաղուան դասը սիրտելու կամ գրաւոր պարտականութիւն մը կատարելու զբաղեալ, անոյշ ու ընդհատ բնդհատ խօսելով, տպաւորութիւն մը կամ մտածում մը յայտնելու, հարցում մը ուղղելու կամ հարցման մը պատասխանելու համար, սէր ու վաստակ ժամերը քաղցր ու արգասաւոր ու կեանքը օրհնելի գործելով։ Ու ընտանեկան սէրը ճրքան ալէն դժուարութիւն կը դիւրէ ու կը թեթեւէ տաժանուտ փորձերը, եւ ի՞նչ յաջողութիւններ կը հրաշագործէ, երբ ճգնութեանց մրցանակն են սիրելիներուն կեանքն ու երջանկութիւնը։

Աշխատութիւնը միայն ներկային պէտքերը չունի իրեն նպատակ, այլ եւ ապագային, ու այս վերջին պարտականութեան համար իրեն օգնական պարտի ունենալ խնայողութիւնը։ Պէտք է կարենալ միշտ բան մը ի պահեստ դնել ապագային։ Ընտանիքի զգացումը չի հասկցուիր առանց ապագայի նախանշողութեան։ Ամուսինք զինքեանս եւ իրենց զաւակները կը նախատեսեն ապագային մէջ, եւ անոր ապահովութիւնը պէտք է իրենց ներկային ալ երջանկութեան համար։ Այդ ապահովութիւնն ունենալու համար հարկ է խնայել, յետ ներկային համար՝ կարեւորը հողաւոր։ Այսպէս խնայողութիւնը կը լինի ընտանեկան առաքինութիւն մը։ Շոտայլ ու զեղխ ապրիլ՝ ապագային անփութ, անհոգ ըլլալ է ապագային մէջ մերկաներուն առողջութեան, կեանքին, բարօրութեան, անոնց երջանկութեան։ Իրաւամբ ըստած է որ ընտանեկան կեանքն ինքնին խնայողութեան կը մղէ, զուտ սիրոյն զրգմամբ, եւ թէ ընտանեկան միութիւնները քաջալերել տնտեսութիւնը քաջալերել է որ կ'ստեղծէ զրամաղուխները, այնպէս որ, բնական հետեւութեամբ մը, չխնայել չսիրել է, եւ խնայելը փրոյ նշան։ Անշուշտ պէտք չէ չփութել խնայողութիւնը կծծութեան ու աղահուսթեան հետ, այս վերջինը մոլութիւնն է զիզելու, ո՛չ թէ ապագային նախատեսութեամբ, այլ լոկ զիզելու հաճոյքին համար, առաջինը սրտին ու մտքին առաքինութիւնն է որ ո՛չ թէ կարեւորը կը զլանայ, այլ աւելորդը կը յապաւէ՛ որպէս զի մեր սրտին հատորները կարեւորէն չպակասին գալիք օրերուն մէջ ալ։ Տխուր է շահելով հանդերձ ճղճօրէն խեղճօրէն ապրիլ, զուրկ օրինաւոր ու բանաւոր վայելումներէն, իր հարստութեան պահապանն ըլլալ եւ ո՛չ տէրը, յիմարտկան է այդ, մեծագոյն յիմարտութիւն է թերեւս ունայն հաճոյքներու, ընդունայն զարդուց եւ անմիտ վատնումներու մէջ սպաննել ապագայն, անպատասպար մնալով, ինքն ու իրեններն, ապագայ հասանական կարօտութեանց, դժուարութեանց, դժբաղդութեանց դէմ։ Ի՞նչ պիտի ըլլայ ընտանեաց կացութիւնը, երբ հիւանդութիւնը անկարող դարձնէ ընտանիքին հայրը աշխատելու, երբ մահը որբ ու անօգնական թողու պզտիկները, երբ հրդեհ մը մոխիր դարձնէ բնակարանը։ Ո՛հ, պէտք է այսօրով վաղը ապահովել, եթէ չենք կարող ապրիլ ու խնայել միանգամայն, հարկ է քանալ բաղձապատկել մեր արտագրելու միջոցները, որպէս զի ստանանք այդ կարողութիւնը։ Եւ սակայն յաճախ ո՛չ թէ շահն է որ կը թերանայ ապագային, այլ մոլութիւնը, անյագ ցանկութիւնը վայելքի ու զուարճութեանց, ընդունանայնապարծ մնալառութիւնը, երեւելու կիրքը։ Ահա՛ մեր ապագային ու ապագային մէջ մերկաներուն թշնամիները։ Բանի՛ անտրժան հայրեր զինեւտան բաժակներուն մէջ կը թողուն խորը, խաղի սեղաններուն վրայ, շուայլ ու շուայտ ընկերութիւններու մէջ կը թողուն կօրսուիլ իրենցներուն ապագայ հացը, եթէ ոչ նաեւ ներկային հացը։ Բանի՛ քանի՛ կիներ, զարգասէր ցանկութեան դեմէն գրաւուած, ճօխ հագուստներու եւ թանգ պաճուճանքներու չեն խղճար զո՛հ տալ ընտանիքին ներկայ իրական պէտքերը ու ապագային կենսական շահերը։ Ի՞նչ բռնակալ կիրք որ բնական հօր զգացումներն իսկ կ'ոչնչացնէ։ Այնքան յիմար է այս կիրք որ պատշաճութեանց գիտակցութիւնն ալ կը վերցնէ։ Կինը դասակարգերու եւ միջոցներու տարբերութիւնն ալ կը մոռնայ, մանա-

ւանդ մեր մէջ, յաճախ կը տեսնուի որ միջակորեարի կինը կը յաւակնի իր զարդերով հաւատարիւ ընչաւէտ վաճառականին կնոջ, եւ յաճախ կը պատահինք ամուսնական զոյգերու քով քովի, որոց է կնկանը հանդերձից ճոխութենէն դատելով պիտի փորձուէր ամուսինը իր սպասուորը կարծելու: Ու թերեւս քաղաքակրթութեան պահանջը կը կարծեն զայս Հայոց կիները, որ չէ, որ սխալ է, ընդհակառակն եւրոպացւոց ու Ամերիկացւոց մէջ աւելի սովորական է տեսնել կիները հագուած ըստ պատշաճի իրենց ընկերական կացութեան ու մանաւանդ հարուստ կիներ պարզ արդու զարդերով: Ծիշդ չէ՝ հոս ըսել թէ պերճանքը գեղեցկագիտական ճաշակի պահանջն է, ու գեղեցկին զգացումը ազնիւ բան մըն է: Գեղեցկին զգացումը փարթամին մէջ չէ որ իր գոհացումը կը գտնէ անպատճառ, բնական վարդ մը աւելի գեղեցկօրէն պիտի պծնէր կուսական կուրծք մը քան վարդաձեւ աղամանդ մը, ու ճաշակաւոր ու իր ձեւին ու հասակին վայելուչ պարեգօտ մը՝ թէեւ պարզ կերպասէ՝ լաւագոյն զարդ մը պիտի ըլլար սա տիկնոջ, քան անպատճառ թանկագին սնդուսէ կամ մետաքսէ շինուած հագուստը, որուն ցուցադրութեան կը ծառայէ իր անձը: Չեմ ուզեր խօսիլ բարոյական այն ծանր անկումներուն վրայ որոց կ'առաջնորդէ նաեւ մերթ փերեւետիւն այդ մօլի տենչը, ընտանիքին կատարեալ քայքայումն յստաջ բերելով: Կինը մանաւանդ իր խնայողութեամբ կրնայ չինել ընտանիքը ու շոյլութեամբն կործանել զայն: Ի զուր է ճոխութիւնը, երբ կինը խնայող չէ: Խոնարհագոյն համեստագոյն տունը տալաւ կը բարգաւաճի խնայասէր կնոջ առաջնորդութեան տակ, ան հինը նոր կ'ընէ, մեծին համար փոքրցածը պզտիկին կը պատշաճեցնէ, չընտրէր հաղուստը նորաձեւութեանն համար, այլ իր ճաշակին ու յարմարութեանն համար, եւ ինչ որ ճաշակաւոր ու յարմար է՝ կը կրէ զայն ցորչափ կրնայ կրուիլ: Ան իր ասեղով կը սիրէ պատրաստել իր ու տղոց հանդերձները, ու մտադիր մտանին ու շտեմարանին, կը հսկէ որ ոչինչ չոսյուի անօգուտ: Անոր ձեռքին մէջ ամուսնոյն տուած դրամը կը բազմապատկի, այո՛, զի խնայող ու նախաճգ կինը կրնայ գործել այդ հրաշքը: Կրնայ կինը կրնո՞ղ անդունդ մը բանալ տանը մէջ, կամ բարօրութեան անսպառ աղբիւր մը ըղխեցնել տնայէն սնարար ձեռքերովը: Ծշմարիտ կնոջ բնավայել առաքինութիւնն է ու պարտի ըլլալ մանաւանդ խնայողութիւնը, կնոջ որոյ պահպանողական են բնազդումները, եւ խնայողութիւնը կը պահէ եւ կ'աճացնէ:

ՁԵՆԱՂ ՊՍՅՐԻԿ ԶԿՆՈՐՍԻՆ

ՀԱՅՐԵՐԻՉ ՀԱՅՆԵ

Չքնաղ դարիկ ձկնորսին,
Ուղղե ափին քոյ նաւակ,
Եկ, նիստ դու մօտ իմ սրտին,
Խօսիմք քեզ հետ շարունակ:

Տուր քոյ գլուխն իմ կրծքին,
Եւ մի վախճաղ դու այդպէս,
Չե՞ որ ծովուն մոլեգին
Ձինդ միշտ անփոյթ կը յանձնես:

Սիրքս ծովուն է նրման՝
Ունի մըրրիկ, եղեւիջ
Եւ կը գրեմ անգունան
Մարգարիտ մ'ալ անոր մէջ:

Թարգմ. Յ. Պ.

ԿԱՆԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ՔԷ Ո՞Ր ԱՂԶԻԿՆԵՐՈՒՆ ՇԵՏ ՊԷՏԲ ԶԷ ԱՄՈՒՍՆԱՆԱԼ

Ս Ի Պ Ի Լ

ԱՐՅՈՒՄԸ չափական է, եւ իր հրապոյրը կ'աւելնայ մանաւանդ այն պատճառաւ որ Անգլիայէն կուգայ, գերազանցապէս ազնուականութեան քաղաքէն, եւ քննուած, գրեթէ լուծուած վիճակի մէջ մեզի կը հասնի: Ու կը հետաքրքրէ զիս, որովհետեւ ես ալ, կարծեմ անցեալ տարի, քիչ մը զբաղեցայ ասոր նման խնդրով մը եւ ընթերցողներս ալ զբաղեցուցի: Պարտական եմ ուրեմն, եւրոպական մտքին տրամադրութիւններն ալ ներկայացնել այս մասին:

Եթէ մեզի այս հարցումը ուղղէին, ամէնքս ալ, քիչ շատ տարբերութեամբ, չպիտի վարանէինք անշուշտ զգուշացնել մեր երիտասարդները աղջկանց այն թերութիւններէն, որոնք գրեթէ անխուսափելի կերպով կեանքը դառնացնելու պատճառ կ'ըլլան: Գլխաւորաբար պիտի հեռացնէինք զիրենք տխմար, անշնորհք, ծոյլ կիներէ, եւ պիտի յորդորէինք մանաւանդ ուշադրութիւն ընել որ իրենց կեանքի ընկերը ընտրեն լաւ ընտանիքէ, եւ ջանան որ անձնապէս ալ տղեղ չըլլայ:

Ի՞նչ տափակութիւնս Կ'երեւայ թէ այս յատկութիւնները նորաձեւութենէ ինկած են հիմայ, եւ գիտէ՞ք ինչ կ'ըսէ մեր անգլիացի յօդուածագիրը. — Հեռու փախէք գեղեցիկ, խելացի, ուսեալ եւ ֆէմինիստ կիներէն. անոնք տուներնիդ, տեղերնիդ կը կործանեն, կեանքերնիդ կը թուճաւորեն եւ զձեզ մոխիրի վրայ կը նստեցնեն:

Արեւուն տակ նոր բան չկայ կ'ըսեն. պարա՛պ խօսք, եւ նորերուն նորն է ոճիր մը նկատել կ'ոչ ամէնէն գերադասց յատկութիւնները, իր խելքը, զարգացումը, գեղեցկութիւնը:

Տէմիսիոյ կիները, ինչպէս ամէն տեղ, մեր մէջ ալ շատ չեն փնտուիր անշուշտ. քանի որ ֆէմինիստ կիները չեն ամուսնանար արդէն, ինչպէս կը նկարագրէ մեզ Մասսէլ Բոէլօ իր Vierges Fortesին մէջ, եւ պէտք չէ ալ որ ամուսնանան: Ինքնագլուխ տարիլ ուզող կիները շատ աղէկ կ'ընեն ամուրի մնալով: Ամուսնութիւնը փոխադարձ իրաւունքներու հետ, փոխադարձ ճաշակներու, փոխադարձ քմայքներու, նոյն իսկ փոխադարձ անիրաւութեանց յարգանքն է: Ան որ իր իրաւունքի սահմաններուն վրայ ամրակուռ ամբարտաւանք կ'ուղէ կանգնել, մեծ բարիք պիտի ընէ իր թեկնածուներուն եթէ հետեւին չամուսնանայ: Ամուսնութեան մէջ, մեծ դիտութիւնն է ամէն բան զոհել, առանց իր զոհաբերութեան պատիժը կրել տալու դիմացիններուն, եւ հետուէն հետու յաժ եմ թէ ֆէմինիստները զոհողութենէ շատ չեն ախորժիր: Անոնք ալ մէյ մէկ ինքնիշխան անձնաւորութիւն են, ինչպէս իրենց այրերը, եւ եթէ ապուրին աղը շատ փախած է, կամ մանկիկին աչքը ելած, իրենք ալ իրաւունք ունին պոռալու կանչելու, որո՞ւ... սպասուհիին անշուշտ, որ զիրենք պիտի ձգէ երթայ, ապուրչն ամանին կամ մանկիկին սրտոցին քով միս միսակ, իրենց ամուսինին հետ զիմացէ զիմաց:

Մեր ընտանիքներուն մէջ, եթէ այրերը սրտնեղէին կամ անիրաւ դայրութիւնը ունենաին, մեր մայրերը կ'ըսէին. «Լո՛ւնք, ո՞վ գիտէ ի՞նչ մտատանջութիւն ունի, թող ուղածը ըսէ որ սիրտը իջնէ. նազը մեզի կ'անցնի. մենք մտիկ չընենք ո՞վ պիտի ընէ»: Բայց ֆէմինիստ կիներ, ինք ալ գործեր՝ հետեւաբար եւ սրտնեղութիւններ ունի. ինք ալ կը բարկանայ, եւ երբ երկու բարկութիւնները իրարու բաղխին . . .

Բարեբաղդարար մեր համայնքին համար ֆէմինիզմի վտանգ չկայ. ապահովաբար, որչափ ալ ֆէմինիստ ըլլանք, ոչ մէկերնիս մաքառան կամ թաղապետութեան պաշտօնիս, դատարար եւայլն ընտրուելու երկիւզը չունինք. շատ շատ լուացարար, սպասուհի, կար կարող, վարժուհի կրնանք ըլլալ, եւ ասոնք փորձով գիտենք, գլուխ բռնել տուող վիճակներ չեն: Հետեւաբար, մեզի համար, ֆէմինիզմը խնդիր չէ, եւ չ'արժեր անով լրջօրէն դրօշակել. ըստ իս, քիչ մը զուարճանալէ ուրիշ բանի չի ծառայեր, եթէ սակայն միտքերնուս չանցընենք Մառսէլ Բոնիւրի կամ Էմիլ Ֆակէն լուսաւորել մեր կարծիքներովը իրենց երկրին սպառնացող ֆէմինիզմի մասին:

Գալով գեղեցկութեան, խելքի եւ զարգացման թշնամի այրերուն, ես կը կարծեմ թէ զրամի եւ այլ նկատողութեանց պատճառաւ անմիտ ու տգեղ կանանց հետ յիմար ամուսնութիւններ կ'ընող այրերուն չքմեղանքն է այդ վարդապետութեան հիմը: Ասիկա ոչ միայն ուղիղ դատողութեան եւ ճաշակի ղէմ թշնամանք մըն է, այլ եւ մարդկային սեռին ազնուացման ղէմ ոճիր մը պարզապէս:

Ումանք կ'ենթադրեն թէ տգեղ կին մը ապահովութիւն մըն է ընտանեկան բարոյականին համար: Ողորմելի՛ ապահովութիւն! Դուրսէն ապահովուած խղճ, բիրտ, օգտլին քմահաճօքէն վստահուած առաքինութիւն, որուն հաւատալու համար, անպատճառ Անգլիացի ըլլալու է: Ի՞նչ կ'արժէ այն պարկեշտութիւնը, որ արհամարհուելուն համար միայն կը պահուի. եւ ակամայ պարկեշտ մը իրապէս պարկեշտ կըրնա՞յ համարուիլ արդեօք: Թողունք այն խնդիրը թէ տգեղ կիներու շատ տգեղ գործերով լեցուն են ամէն օր թերթերը, ինչպէս նաեւ պատմութիւնը:

Գալով տխմար կիներուն, առարկութիւն չի վերցնիր թէ անոնք ամէնէն անհաճոյ եւ ամէնէն անվստահելի արարածներն են աշխարհի. առածը կ'ըսէ. «Անխելք բարեկամի տեղ՝ խելացի թշնամի»: Մտացի կինը իր պարտքերուն, իր արժանապատուութեան գիտակցութիւնը ունի, իր սխալանքները, յանցանքներն անգամ տրամաբանական արդարացումներէ զուրկ չեն բոլորովին, որոնց առջեւ կը խոնարհի հոգեբանը: Իր վիճակին, իրերու կացութեան գիտակցութիւնը ունի ան, եւ զանոնք նկատողութեան կ'առնէ կեանքի ամէն պարագաներու մէջ: Իսկ ան որ զուրկ է այս յատկութիւններէն, խելացի չէ արդէն:

Այսօր սա ըմբռնումը ունինք թէ խելացի կիները քիչ շատ զարգացած կիներն են, քանի որ զարգացման միջոցները դիւրացած են այնքան, եւ խելացի աղջիկ մը բացարձակապէս տգէտ չի կրնար մնալ քսաներորդ դարուն մէջ: Անգլիացի Պ. յօդուածագիրը անշուշտ կը վախնայ որ մտքով բարձրացած կին մը կ'արհամարհէ ընտանեկան ստորին զբաղումները, բայց տեսէք ինչ կ'ըսէ Էմիլ Ֆակէ:

«Երկու ներհակ ծայրայեղութիւններ չկան. կ'ըսէք թէ խելացի աղջիկը պիտի արհամարհէ իր ամուսինը, տունը տեղը եւ իր կնոջական պարտականութիւնները: Բայց այն ատեն, ըսել է թէ անիկա խելացի չըլլար. Առմանտ մը, Ֆիլէմէնդ մը, Պէլքս մը, Բազոս մը, Մատլոն մը, Մոլիէրի ծանծաղամիտ կիներէն մէկը պիտի ըլլայ ան. «սրախոս» մը, եւ ոչ խելացի մը: Պէտք չէ չփոթել սրախոսներն ու խելացիները, որ բոլորովին տարբեր են իրարմէ շատ անգամ: Խելացի կինը ան է որ զարգացում ունի եւ սիրուն խօսակցութիւն մը, եւ ամէն բանի վրայ տրամաբանօրէն կը մտածէ:

Նաեւ շատ բանի կը դադարէր, մանաւանդ ամէն բանի: Խելացի կիներ տանը պատու հասը չէ, անոր նախախնամութիւնն է պարզապէս»:

Յետոյ ի՛նչ անճարակութիւն, ի՛նչ անձնաշատահութեան պակաս կայ ընտանեկան ապահովութեան համար: Եւ արդեօք ու արմար կին մը առնելու գաղափարին մէջ: Կ'երեւակայէ՞ք, մարդ մը որ գողերէն վախնալով, կեանքի բոլոր պերճանքներէն, բոլոր անդորրութիւններէն զուրկ ապրի: Ի՛նչ անձնասիրութիւն. հապա զաւակները: Պըզտիկ ապուշներու եւ կապիկներու վռնմակ մը իր շուրջը՝ պիտի դեգերի, որպէս զի դրացիները իր վայելքներէն չնախանձին, եւ ընտանեկան հանգիստը անվթար մնայ:

Երջանիկ կոչուելու արժանի՞ է այն անձը որ նախանձ չազդէր մէկուն:

Եթէ դիպուածով Նիշնի ձեռքը անցնէր սա Անգլիացիին յօշուածը, պիտի աղաղակէր անշուշտ. «Պէտք է շատ գեղեցիկ եւ բարձր իմացականութեան տէր կանանց հետ ամուսնանալ, շատ հզօր, շատ գեղեցիկ, շատ մտացի մարդոց սերունդ մը առաջ բերելու համար. գեր ի վեր մարդիկ ստեղծելու համար. մեր բոլոր ճիգը այս բանին ձգտելու է, մեր բոլոր ընտանեկանութիւնը դէպի այն ուղղուել է: Ամուսնութեան միակ նպատակն է գեղեցկութիւն, ոյժ եւ խելք ստեղծել: Ինչո՞վ. խելքով, գեղով եւ ոյժով: «Աճեցէք եւ բազմացարուք» ըսեր է Ս. Դիրքը. ես ալ կ'ըսեմ. «Բազմացէք աճելու համար գեղեցկութեամբ, աճելու համար ֆիզիքական եւ բարոյական ոյժերով, աճելու համար հանճարով կամ գէթ մտքով:»

Կ'ընդունիմ սակայն թէ գեղեցիկ ու հանճարեղ կիները հաղուազիւտ են, ինչպէս նաեւ ագեղներն ու ապուշները. բայց ամէն մարդու պարտականութիւնը՝ եւ նոյն իսկ բնական ըղձանքն է խորշիլ տղեղէն ու անմիտէն կամ ատոնց մէկէն գոնէ. տղեղ բայց մտացի կին մը տանելի բեռ մըն է, ինչպէս նաեւ տխմար կին մը որ գեղանի է. ոչ-տղեղ եւ ոչ-անխելք կին մը անհաճօյ ընկեր մը չէ վստահաբար:

Իսկ երբ գոնէ մարդ աղջիկ մը որ իրօք գեղեցիկ է, խելացի, առողջ եւ զարգացած, պէտք չէ վարանի հետը ամուսնանալու, նոյն իսկ եթէ ֆէմինիստ ըլլայ:

ՇՈՒԷՏԱԿԱՆ ՔՆԱՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Մ. Շ.

ԵՐԶԻՆ հարիւր տարուան միջոցին երկու անգամ շուէտական գրականութիւնը այն տեսակ կարեւորութիւն մը ստացած է, որ զուրս ելլելով երկրին սահմաններէն, Շուէտացի բանաստեղծները, ընդհանուր աշխարհի գրականութիւններուն ծանօթացուցած է: Առաջին անգամ շուէտական գրականութեան ոռմանդիք շրջանին էր, երբ Էսայաս Դեկնէր իր Յիրտեօֆս Սական կը քնարերգէր, Ռուենէպէրկ ալ իր հմայիչ պատմութիւնները կը գրէր, հանճարեղն Ալէմքուեզ փշեայ Վարդի Գիրքը կը հրատարակէր եւ Յիկառէ-Քառլէն ալ իր վէպերովը ամբողջ Եւրոպան կը հմայէր: Այս գէմքերուն երեւումը, Լոբդ դարու առաջին կիսուն, շուէտական գրականութեան առանձին տեղ մը կուտար, Էնդհանուր գրականութիւններու մէջ: Ընդհանուրին տեսակէտով երկրորդ կարեւոր շրջանը Շուէտի համար, բաղդատմամբ մեր օրերու մէջ կը գտնուի, ուր Շոքրինտպէրկ, Կոմս Կայրսդոն, Էլէն Քայ եւ Սէրմա Լակըրլէօֆ յայտ

նուեցան։ Ասոնց ամէնքը իրենց համբաւը կը պարտին զլիաւորաբար զիւցազներգական եւ թատերգական երկասիրութիւններու եւ մասնաւորաբար էլէն Քայ ընկերային եւ մանկավարժական ուսումնասիրութեանց։ Շուէտական գրականութեան այս երկու շատ կարեւոր եւ ներքին արժէք մը ներկայացնող շրջաններուն հակառակ, շուէտական ժողովրդային քնարերգութիւնը, երկրին սահմաններէն դուրս, օտար գրական միջավայրներու մէջ անծանօթ բան մը մնացած է։ Իրաւ է թէ Պէլմանի անունը եւրոպական ընտրեալ գրական միջավայրներու մէջ կրկնուած է, ուր շատ դիտեն անոր խօյ կեանք մը անցուցած ըլլալը, բայց իր քնարերգութիւնները գրեթէ ամբողջովին անծանօթ մնացած են։ Հակառակ շուէտական քնարերգութեան օտար գրականութիւններուն համար անծանօթ բան մը մնացած ըլլալուն, պէտք է ընդունիլ որ անիկա ունի ինքնուրոյնութիւն եւ զոյներու ճոխութիւն մը, բոլոր քաղաքակիրթ ազգութիւններու գրականութեանց հետ կարծեալ մրցելու համար։ Շատ բնական է ենթադրել թէ Շուէտ, այս հիւսիսային երկիրը, իր անվերջանալի ու լռակեաց անտառներով, իր առանձնակեաց մարդոցով կարող պիտի ըլլար մարդկային երկու մեծ զգացումները Սէրը եւ Ատիւլութիւնը արտայայտող ինքնուրոյն քնարերգութիւն մը ունենալու։ Սակայն Շուէտի ժողովրդային քնարերգութիւնը օտարներու համար անկոյս հող մը մնացած էր ցարգ, որովհետեւ ոչ մէկ ուրիշ լեզուով կարելի էր շուէտականին քնարական երաժշտութիւնը եւ զգայութիւնը յառաջ բերել։ Այս օրերս, առաջին անգամ ըլլալով գերմանացի բանաստեղծ մին է Հանս Ֆոն Կումպպենպերկ, որ խիզախ գործի մը կը ձեռնարկէ (Schwedische Lyrik von Hans von Gumpenberg, Muenchen) առանձին հատորի մը մէջ գերմաներէն թարգմանութեամբ ներկայացնելով Շուէտի ժողովրդական քնարերգութեան ամէնէն կարկառուն մասերը։

Կումպպենպերկի այս հատորին մէջ, բացի այն քնարերգութիւններէն, որոնք քիչ կամ շատ կը յիշեցնեն ամէն ժողովուրդներու գրականութեանց մէջ եղած նոյն սեռի բանաստեղծութիւնները, կան նաեւ քնարերգութիւններ, որոնք բոլորովին առանցիկ նմանի կը մնան։ Այդ քնարերգութիւնները կը պատկանին զլիաւորաբար Պէլմանի, Կայլըրի, Ֆրէօտիւիլի եւ Քարիֆէլտի Ասոնց քնարերգութիւններէն այնպիսի շունչ մը կ'արտաշնչէ, որ մտքի եւ զգացողութեանց նոր աշխարհ մը կը բանսլ մեր առջեւ։

Այս առթիւ շահեկանութիւնէ դուրկ չէ մէկ քանի հակիրճ տեղեկութիւններ տալ Պէլմանի, Կայլըրի, Ֆրէօտիւիլի մասին։

ՔԱՌԼ ՄԻՔԱՅԷԼ ՊԷԼՄԱՆ (1740—95) ծնած է Սդոքհոլմի մէջ, Ուսաւայի մէջ ուսած է եւ յետոյ մտած է պետական ծառայութեան մէջ։ Իբր կեանքի եւ գրականութեան ճշմարիտ թափառալից գոյութիւն մը, յարատեւ կերպով զուարճութեանց ետեւէ էր եւ գինետուններու մէջ, այդ տեղերը գտնուողները ամէնքն ալ իր յանպատրաստից բանաստեղծութիւններով սքանչեցնելով եւ յուզելով, Պէլման Շուէտի ամէնէն ժողովրդական բանաստեղծն է, այնքան ժողովրդական որքան ոչ մէկ երկրի բանաստեղծ կրցած է ըլլալ։ Իր ըրած բանաստեղծութիւնն ալ ժողովրդական է բառին ամէնէն լայն առումով, տողորուած այն տեսակ զգացողութիւններով, որոնք թէեւ առանց խորունկ ներքինի մը, սակայն ամէնուն ընտանի են ինչպէս եւ միամիտ եւ յաճախ տղայական։ Այսու հանդերձ Պէլմանի բանաստեղծութիւնները եղած են հարուստ արուեստով մը առլըցուն, յորդող ֆանդէզիէ մը տաուրող, միշտ ինքնուրոյն, ինքնածին, ուժեղ, արեան տաքութեամբ եւ ճշմարիտ Մինչեւ այսօր Շուէտի մէջ, տարին անգամ մը, յուլիս 26ին, Սդոքհոլմի կենդանաբանական պարտէզին մէջ, ուր իր արձանը կանգնուած է, ամբողջ ժողովուրդը կ'երթայ իր յիշատակը յաւերժացնելու։

ԷՐԻՔ ԿՈՒՍԹԱՎ ԿԱՅԸՐ (1783—1847) բոլորովին կը տարբերի Պէլմանէն, եղած է մեծ պատմագէտ մը եւ մեծ բանաստեղծ մը, իր երակներուն մէջ կը հոսի հին Սքալտներուն արիւնը եւ իրաւամբ իր բանաստեղծութեանց հատորը կոչուած է Skaldestrycken։

ԿՈՒՍԹԱՎ ՖՐԷՕՏԻՆԿ (ծնած 1860ին) իր ժողովրդային բացատրութեան ուժովը, զգացողութեան հարստութեամբ մեծապէս կը յիշեցնէ Պէլմանը, իր բանաստեղծութեանց իւրաքանչիւրը բովանդակութեան, ձեւի եւ գէլքիքի տեսակէտներով արուեստական շքեղ գործ մըն է, նոյն իսկ կարելի էր ըսել հրաշալի գործ մը։

ՄԻԱՄԻՏԻ ՄԸ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

Է.

ԼԷ ԹՐԷ ՊԷԼԼԷ ՕԹԵՐՈ

ԶԻՅԹԷ - ՍԱՐԱՖ

Յ. ԱԼՓԻԱՐԻՆ

Բեֆ աղւորները: Երեք աղւորներ կրնան քով քովի գալ, թէեւ
բիշ մը դժուար, մանաւանդ երբ տկար է սեռը: Բայց երեք աղ-
ւորներն ալ մէյ մէկ Օթէրօներ ըլլան, ահա ինչ որ քիչ մը շատ
մեծամտութիւն կը մատնէր եւ միտքիս մէջը չէր ուղեր սղմիլ: Ես Օթէրօն Լոնտոնի
մէջ էի ճանչցած առաջին անգամ: Իր աղւորութենէն, իր ճկունութենէն, իր հարուստ
մարմին խաղացումներէն, շնորհալի ծամածռումներէն, բեկբեկումներէն, չինական
մշակման մէջ թաթխուած իր մագերօն ու նայուածքին խարոզ հուրքսութենէն ու
կիսամերկ միտին ցոլացումներէն հիացում մը, շլացում մը, միշտ գրգռող յիշատակ մը
պահած էի ներսս: Եւ այսօր, ամիսներ ետքը, երբ շատ մը երկիրներ ու սիւլային ար-
կածներ կոխած անցած ձմեռէն փախչողի աքսորս եկած եմ պտտոնել իտալեան պիրճ
ու պաշտելի կյիմայն տակ եւ երբ երկու ձագերս գրպոս, Ֆիքէնցէի երկար ու
ոգի որ ուղիները կը չափափում ու չափի, դանդաղ ու խելօք ետագոյն վիթխարի
որմագրերու վրայ երեք աղւոր Օթէրօներուն անուշիկ փառաբանութիւնը, երեք
անգամ աւելի սառափել ու խաղել կերպով կատը մարմնիս ու մորթիս ամէնէն գիւ-
րազգած կ'դմբու: Խմբ մըն է առեօք ռա, կը խորհիմ ինքնիրենս, աշ-
խարհաշուշակ, մէկ հատիկ Օթէրօն, հայելիներու մէջ ցոլացնելով մեզի երեք հատի
խաբկանքը տալու համար: Բայց ինչ որ ալ ըլլայ Օթէրօն էր, պէտք չէր առիթը փախ-
ցնել կրկին տեսնալու: Շատ էի կարօտցած: Հոգի ալ սիրային արկած մը կընդհնու-
մարէի թերեւս, կրսէք: Կապահովցնեմ որ ոչ, որովհետեւ հակառակ այդ գործերուն
մէջ միամիտ մը ըլլալուս, այդչափ միամիտ չեմ եղած բնու: Թուականը կը նայիմ,
դեռ տասը օր կայ ատոնց գալուն, Միլանօէն ուր ներկայացում տալու վրայ են այս
պահուս եւ կըսեն, immenso successo են ունեցած: Գէշ բան, որովհետեւ, տասը օրէն
գրեթէ իմ մեկնումի օրերս եկած պիտի ըլլան եւ չեմ գիտեր ինչ ընել:

Հոս, անցողակի պէտք եմ ըսել որ այդ պահուն Ֆիքէնցէ իր «լիալիր եղանակին»
մէջն էր: Յուրտ երկիրներէ, ինծի պէ՛ս բաղմաթիւ մսկոտներ, ճամբորդներ, օտարա-
կաններ, լեցուցած են գրեթէ բոլոր պանդոկները ու բանսիօնները: Ատոնց շնորհիւ
քաղաքին առուաուրը, տեղական արուեստները իրենց ամէնէն բանուկ ու ոգեւոր
շրջանին մէջն են: Բարձր զասակարգը որ գրեթէ մինչեւ դեկտեմբեր կը յամենայ ա-
մարանոցներու մէջ, շնորհիւ տեւականօրէն գեղեցիկ ու դազը օգերուն եւ երեք ամ-
սուան համար միայն, տօներու, հանդէսներու, զուարճութիւններու առիթով քաղաք
կիջնայ, թատրոններու, ընդունելութիւններու, պարահանդէսներու կծիկը սկսած է
քակել: Քաղաքը ամբողջ խայտանքոտ, գրգռուն, ու գրեթէ բարեկենդանի օրերու
սանձարձակօրէն վայելողի իր զիմագծութիւնն է հագած: Պէտք է ըսել որ ընու-
թիւնն ալ լայնօրէն կը նպաստէր այդ տրամադրութիւններուն: Յօրեկուան խիստ
կապոյտէն ետքը, իրիկունը, արեւամուտի երկարատեւ, խիստ ու տաք հեշտանքի մը

սարսուռը կը պտտցնէ երկնակաթարին անարատ սնդուսէ վորին վրայ այնչափ որ-
չափ դայն դիտողներուն երականերուն մէջ: Առնօի եղբը անհուն տարածութեան մը
վրայ, վէտ ի վէտ եկող ժողովուրդը, վերջալոյսի կէս-մութին մէջ արդէն իսկ սիրու-
տուքի նախերգանքի մըն է սկսած, երբ անդին, չորս կողմէն բազմաթիւ եկեղեցիներ
բու կոչնակներ, մեղմօրէն, թուլօրէն, իրենց թրթռումներով, փոխանակ աղօթքի,
կարծես սիրոյ, վառելքի, — տեսակ մը աղօթք ալ ատ չէ՞ միթէ — կը հրաւիրեն վարը
եւ եկող վրթկածները:

Միեւնոյն բազմութիւնը Օթել Բարլամէնթօի մէջ ուր իջած եմ, եւ ստիպուած եմ
առնել միակ պարապ սենեակը՝ զոր բազդ ունեցայ գտնալու, Սանթա-Պիրէնցէի հը-
րապարակին վրայ նայող խիստ ընդարձակ ու գեղեցիկ սենեակ մը երկու անկողի-
նով, որուն մէկը, աւա՛ղ, պարսպ, սիրտս կը սառեցնէ, գիշերը ամէն անգամ որ
կարթննամ, նման երկու առնթեր դամարաններու, ուր ամուսիններուն մէկը յաւի-
տեհապէս պառկած, անհամբեր կըսպասէ իր սիրակցորդ ամուլին՝ որ սակայն չի գար:
Բայց կըզգամ որ տպաւորութիւնս անճիշտ է, քանի որ հոն, դամբարանին մէջ ցաւը,
մահն է որ պիտի թեւածէին, մինչդեռ հոս վայելքը, կեանքն էր թերեւս որ պիտի
ժայթքէր:

Օրերը Առնօի ջուրերուն պէս սահելու, անցնելու վրայ են, եւ երկու օր միայն կը
մնայ տակաւին կենալու: Քովի սենեակս, նմանապէս երկու անկողինով սիրուն ու
լայն սենեակ մը ուր սպայ մը իջած էր իր կնկանը հետ, կը պարպուի: Օթերօներուն
խորհած չունիմ: Միտքս Ռօմաով է զբաղած ուր պիտի ըլլամ քիչ ատենէն: Անոր
պատմութիւնը որ դարաւոր է, նկարագրութիւնը որ զմայլելի է, հրաշալիքները ու
րոնք անվերջ են, կը կարգամ, կուսումնասիրեմ, կը թափանցեմ: Եւ երբ առտու մը
կանուխ դուրս կելլամ, հեռաւոր տեղէ մը եկածի նոր ու անակնկալ տպաւորութիւնը
կունենամ, երբ ըստ խանութներուն ցուցապակիներուն մէջ, գիշերը, կարծես հմայ-
քով, ինչպէս Ս. Նիկողոս տղոց կօշիկներուն մէջ նուէրներ պիտի գնէր, երեք Օթե-
րօներուն պատկերները կը տեսնամ: Սյօ՛, իրաւ երեք են, երեքն ալ աղւոր եւ Օթե-
րօն նմանող: Տարօրինակը հոն է որ երեքն ալ քոյր են: Միեւնոյն ամխադոյն, առատ
ու դանդաղած մազերը մէջտեղէն ձգքուած՝ ուր նուրբ ճերմակ գիծ մը փղոսկրի
փայլը կառնէ, նոյն թաւիլէ թաւ արտեւանունքները, նոյն խաղացող ու խոստացող
մարմինը, որ միշտ կուտուելով խոյս կուտայ չուքի մը պէս, տեսողութենէդ, հասո-
ղութենէդ եւ այն անբացատրելի արտայայտութիւնը՝ որ նայուածքին, ժպիտին ու
ամբողջութեանը մէջ կը թւերեղանայ եւ որ տաքարին, թխաղեղ ու վրթկած Սպան-
ուհիի մը խոփիչ հմայքն իսկ է:

Նորէն Ռօման կը մոռնամ, Իտալիան ալ միտսին, ինչպէս որ շատ չանցած ինք-
զինքս ալ պիտի մոռնամ: Ալ ամէն մէկ ցուցափեղկերուն մէջ, մէկիկ մէկիկ, տարբեր
մեծութիւնով ու ձեւով քաշուած պատկերները կ'ուսումնասիրեմ, միշտ նոր մանրա-
մասնութիւններ, նոր հրապոյրներ գտնալով անոնց վրայ: Երկու քոյրերը, կոտորելա-
պէս, երկու կաթիլ ջուրերու պէս կը նմանին իրարու ու Օթերօին: Երկուքն ալ լայ-
նօրէն հոլանի թեւաբաց ու կարճ շրջազգեստներ ունին հագած: Կուրծքերուն վրայ
ողորկ ու փղոսկրէ բարձրաւանդակներու մէջտեղէն վար իջնող ու կ'որսուող մութ
գիծ մը, կարծես մազերուն մէջտեղի ճերմակ փղոսկրէ գիծն է որ կը շարունակուի:
Վերը ճերմակ՝ սեւ ալիքներու մէջ, վարը մութ գիծ՝ ճերմակ գունդերու մէջտեղը:
Մարգրիտի փայլատ մանեակներ կը դառնան դուրսերուն վրայ պղտիկ, պարանոց-
ներնուն շուրջը հետզհետէ լայննալով, հանդարտ լճակի մը մէջ նետուած քարի մը
շուրջը դժուար ալեակներու նման: Երրորդ աղջիկը որ միեւնոյն գիւմազները, միեւ-
նոյն նայուածքը ունի, քիչ մը աւելի նիհար ու նուրբ, աւելի գիւրաթեք, մազերը

ամիտփած ծուռ berretի մը տակ, թաւիշէ կարճ տափաւ մը ու թօրէյատորի տարուս
դով, իր քոյրերը կ'ամբողջացնէ, խմբերդ մը կազմելու ու պար մը յօրինելու համար:

Յորեկին պանդոկ կը վերագառնամ: Տիրուհին խիստ համակրելի ու համարձակ
տիկին մը, կ'ողջունէ զիս եւ կ'աւետէ սիրուն ու զուարթ ընկերակցութիւն մը ճաշի
սեղանին վրայ, իր կանացի նրբամտութիւնով հոտ առնելով ու կռահելով կարծես ար-
կածներ փնտռող միամիտ մը ըլլալս:

— Բարեբաղդարար, կ'ըսէ, տա դժնչագէմ սպան ու կինը մեկնեցան, հակառակ
պարագային պիտի զրկուէինք այդ հաճելի ընկերութենէն: Բայց գէշը հոն է որ, սեն-
եակը երկու անկողիննոց է եւ իրենք երեք են, բայց ստիպուեցան համակերպիլ քանի
որ քաղաքին մէջ ուրիշ տեղ ալ չի կայ այս պահուս գրեթէ:

— Եւ յետոյ, կ'աւելցնէ ամուսինը, կրնան իրարու ծոց պառկիլ: Մէկ ընտանիքէ
են եւ մէկ սեռէ . . .

Վերջին խօսքերուն ա'լ ականջ չեմ կախեր: Միտքէս ալ բան մը չանցնիր սակայն
եւ շնորհակալ ըլլալէ ետքը վեր կ'ելլամ սենեակս երթալու համար: Ծամբան կը
ստիպուիմ քովի սենեակիս առջեւէն անցնելու: Դուռը կոնակի վրայ բաց է եւ ճիշդ
այդ վայրկեանին երեք շնորհագեղ աղջիկներ, լուրջ դէմքերով, բարձրահասակ ու վա-
յելչօրէն հագուած դուրս ելլալու վրայ են: Հարկադրուած կանգ կ'առնեմ, նրբանցքին
պատին փակչելով, ճամբայ տալու համար զգլխիջ ֆրուֆրուններուն որ հոսին Լրթան
իրենց զծած անուշահոտութիւններուն լայն ակօսին վրայէն, բարձրադիր գլխարկս
ղրօշակի մը պէս վեր բռնած, իրենց թեթեւ դուխի շարժումներուն ի պատասխան:

Շիտակը տկարութեան նշան է, բայց կը խոստովանիմ որ ծունկերս դողալ սկսած
էին ատ պահուն: Աս անակնկալին չէ', չէի սպասեր: Երեք աղուորները, երեք Օթե-
րօները հոտ, իմ քովի սենեակիս մէջ, վարը ինծի ճաշակից, ընկերուհի, օրերով: Քիչ
վերջը իմացայ որ Օթէլ Բարլամէնթօն, մէկը քաղաքին լաւագոյններէն, Ալհամպրարի
համաստեղութիւններուն գլխաւոր իշեւանն է եղեր: Երբոր սենեակս մտայ, առաջին
յուզումս անցնելէն ետքը, միամիտ մը եղած պիտի չըլլայի, եթէ ժամերով հայելիին
առջեւ ինքզինքս դիտելու, մաղերս, պեխերս չտկելու, վրայ գլուխս խնամածելու չի
զբաղէի: Պէտք եմ ըսել որ պեխերս ձգած եմ հիմա:

Հոս պանդոկի տէրերու կամ տիրուհիներու, որոնց հետ խիստ սիրալիր բարեկա-
մութիւն մը մշակելու վրայ էի, շատ բնական մէկ միջնորդութիւնով ու ձեռնածութիւ-
նովը, անանկ մը ըրին որ առանձին սենեակի մը մէջ, չորս հոգինոց պզտիկ սեղանի
մը վրայ զիս այդ երեք հուրիներուն հետ զրին, առարկելով որ հիւրասեղանը լեւիւ-
ցուն էր, անհանգիստ էր, աղմկայի էր: Օրիորդներուն համար շատ աղէկ էր ատ,
որովհետեւ չէին ուզեր, սեղանին վրայ հետաքրքրութեան ու խօսակցութեան առար-
կայ դառնալ, կարգ մը վրթկած էրիկ մարդոց ու անոնց նախանձոտ կիներուն միջեւ:
Ինծի համար ատկէ աղէկ կարգադրութիւն կրնա՞ր ըլլալ երբէք: Նմանապէս միա-
մտութիւնը ունեցայ կարծելու որ, գոնէ իմ ներկայութիւնս իրենց սեղանին վրայ, ե-
թէ կը նեղէր իսկ զիրենք իրենց շարժումներուն մէջ, տհաճելի չէր: Մանաւանդ որ
չուտով գիտցայ ցրուել այդ նախնական նեղութիւնը: Այսպէս տանուտէրներէն սկըս-
եալ ամէն, բայց ամէն բան, կարծես կը միաբանին կոր դիպուածին հետ զիս ատոնց
գիրկը նետելու, բան մը ուրկից ես պիտի չըլլայի անշուշտ դժգոհացող:

Դէմս, Թօրէյատօրնին, որուն վրայ իրաւցնէ մանչ-աղջիկի հովեր ու դիմագծութիւն
մը գտնալու վրայ էի հիմա, հակառակ զեռ մազերը թաւիշէ պիքիին տակը սեղմած
չըլլալուն եւ երկու կողմերս, աջ ու ձախ, զեղամարմին ու լայնանիստ, բայց միեւ-
նոյն ատեն ճկուն ու թեթեւօտն կայթուհիները, որոնցմէ իսկապէս կանացի ու գրգռող
բան մը կը ծաւալէր ու զիս ինքզինքէս դուրս կը նետէր: Յորեկուան ճաշը շատ

հանդարտ, քաղաքավար ու փոխադարձ շարժումներն իս դիտելու առվորական վերապահությունով սկսած, ԹԾԻՔ-ի ընտիր գինիին մեղսակցությունով, ժտերմություն, ներու եւ ձեռքի ուժով սեղմումներով բաժանումի մը մեջ վերջացաւ:

Օրը սանկ նանկ իրիկուն եղաւ: Նորէն հայեւիին առջեւ անցայ եւ կնկան մը պէս հաճոյք զգացի ցորիկուան արդուզարդէս զխովին տարբեր կերպով զարդարուելով: Բանուած չապիկ, ագամանդ կոճակներ, թաւիչ բաճկոնակ, մատնիներ, ոսկի շղթայներ, ոչինչ կը պակսէր: Սալօն իջայ, ուր բազկաթոռներ ամէն կողմ, սեղաններ, տրոնց վրայ լրագիրներու, օտար լրագիրներու, հանդէսներու, երկաթուղիի ու շոգենաւի ժամանակացոյցներու, ճամբորդութեան գիրքերու, վէպերու ամբողջ զէզեր կը խառնակուէին ու կը բարձրանային: Վառարանին մէջէն արձակուող անկանոն ճայթիւննաւոր, ժամացոյցին միօրինակ թիքթաք իրար կը միջարկէին աններդաշնակ բայց ախորժեի կերպով: Երեք օրիորդները հոն էին, տաքէն թուլցած ու մէյմէկ կողմ ընկողմանած: Լուրջ ժպիտով մը բարեւեցինք զիրար եւ ես ալ լրագիր մը առնելով, անտարբերօրէն անկիւն մը նստեցայ: Կարգացածուն խորունկ շահագրգռութիւն մը ցոյց տալ կը թուէին: Մէկը լրագիր կը կարդար. միւսը Սէրասի վէպ մը. երրորդը՝ Քուքի ճանապարհորդական ռէքլամները կը թղթատէր: Մինչեւ ճաշի ատեն մնացինք հոտ ատանկ, սուանց բառ մը փոխանակելու եւ երբեմն դադտուկ նայուածքներ միայն նետելով իրարու: Ձեռքերուս մէջ ճմրթկուող լրագիրի չխրտուկը ջղային վիճակ մը կը մատնէր մէջս:

Սեզանին վրայ, գինին նորէն վառեց երեսակայուծիւննիս, մտրակեց արիւննիս եւ օգնեց մեզի մտերմութիւններուն մինչեւ անդիի ծայրը երթալու։ Սենեակներուս վրայ խօսեցանք։ Ցուեցայ որ անկողին մը պակաս ունէին իրենք, երբ ես հատ մը աւելի ունէի եւ սիրով պիտի տայի զայն, եթէ տեղ ունենային իրենց սենեակին մէջ։ Բայց զմտազգտաբար չօժէին։ Երբոր Օրիանիֆայ ըլլալս իմացան մեծ հետաքրքրութիւն մը ցուցելի սկսան թուր խօսածներուս ու պատմածներուս, եւ հաւասար համակրանքով մը շօշաւատեցին զիս։ Երբեք չի պիտի գիտնամ թէ ի՞նչ ապաւորութիւն ըրի եւ ինքին վրայ զատ զատ, եւ ի՞նչ անցաւ իրենց մէջը՝ իմ մասիս, բայց սոյն յայտնի է որ երեքին հետ ալ ժտերմացած, զուարճացած ու նոյն իսկ սիրաբանած ատենս միակ աղջկան մը հանդէպ եղածի տարօրինակ զգայութիւնը կ'ունենայի, առանց որու երբեք պիտի չկրնայի առաջ երթալ այնչափ որչափ գացի, տրուած ըլլալով երկչոտ ու ամէկոտ բնաւորութիւնս։ Եւ յետոյ չէի կրնար ընտրութիւն մը ընել մէջերնին։ Երեքն ալ նոյն չափով հակում ցոյց կուտային ինծի եւ կարելի չէր որ կտրենայի զատեղ եւրեք քոյրեր իրարմէ առանց մէկուն սիրաբը ցաւցնելու եւ ինքզինքիս հագին զիջում մը ըրած ըլլալու, երբ երեքն ալ ազուտը էին ու այնչափնման իրարու որ, իմ մասիս, կեանքիս մինչեւ վերջը պիտի չի կրնայի մէկը միւսէն նախամեծար սեպել։ Մեղք մը պիտի ըլլար ատ աններելի։ Անունս հասկցան զոր իտալերէն ձօվանիի համապատասխան գտան եւ չուտով diminutif անանց մը յարմարցնելով ծայրը, վերածեցին ձօվանիի՝ որ իր կարգին չատ չանցած, իրար զարնուող գինիի գաւաթներու հետ Նիցոի մէջ լուծուեցան։ Այլ անկէ ետքը մէկը Նինո կը կանչէ, միւսը՝ Նինո, à tous propos։ Ան անուշ խօսք մը կ'ընէ, միւսը մեղրոտ նայուածք մը, անդիինը գրգռիչ ժպիտ մը։ Որո՞նք պատասխանել։ Նիցոի ակնկալածէն չատ վեր էին աս պատահած բաները, քանի որ Յովհաննէսին Նինո ըլլալովը, միամիտ մը ըլլալէ չէի դադրեր։ Բայց գէշը հոն էր որ հետեւեալ օրը չէ միւս օրը պէտք էի մեկնիլ քաղաքէն եւ այդ՝ այն աստիճան կը նեղէր հոգիս որ, մոռացումի վայրկեանի մը մէջ չի կրցայ չի յայտնել սխալի ընկերու հիւներուս։

— Պէտք է՛ որ երթաս, ըսաւ յանկարծ մէջերնուն մէկը լրջօրէն ու հրամայող
հետով մը:

— Եւ սակայն պէտք է . . . կակաղեցի չուարած ու զարմացած :

— Ի՛նչ որ ալ ըլլայ, կրկնեց երկրորդը, նոյն շեշտով :

— Բայց ո՞վ կ'արգիլէ, պօռացի յանկարծ, ինքզինքէս դուրս ելլալով :

— Ե՛ս, առաւ մէկէն, զիմացէս, քիչ մը մանչու նմանողը, միեւնոյն չեշտով, անանկ որ միշտ միակ աղջկան մը հետ խօսելու տպաւորութիւնս կը շարունակուէր, կ'երկարածուէր : Ապշած մնացի : Զեռքս աչքերուս վրայ տարի, վախնալով երազի մը կամ երեւակայութեան գրգռանքի մը զոհ գացած ըլլալէ : Սկստի խնդալ հիմա :

Բաժնուեցանք իրարմէ, իրենք, ներկայացում չունենալով այդ առաջին զիշերը ու ճամբորդութենէն յոգնած ըլլալով քաջուհեցան սենեակներն հանգստանալու, ես թիւաթիւ վէտրի պէտք էի երթալ ուր Ֆարմէն ունէինք այդ գիշերը : Սպանիական կեանքի, գնչուհիի, սիրոյ, նախանձի, հեշտոտ եղանակներէ կազմուած այդ ներկայացումը, արդէն Օթերօներուս զրացիութենէն տակն ու վրայ եղած հոգիս կը վառէր եւ յուսաւորութեամբ մարմինս վտանգաւոր կացութեան մը մէջ կը գնէր : Կէս գիշերը շատ անցած էր երբ սենեակս մտայ : Մութ էր : Դուռը գոցեցի, կզպեցի ու ելեքտրական լոյսի կոճակը դարձուցի, զրգռուած կատուի մը պէս յօրանջելով, ձգտուելով, թրթռալով, թեւերս ոտքերս թռնելով միեւնոյն ատեն : Յանկարծ փայլակ մը ժալթեց եւ «եղեւ լոյս» : Այ երեւակայեցէք, — ես ինքզինքս անկարող կզգամ նրկարագրելու, — Նինօին յուզումը, սարսափը, խենդութիւնը, երբ տեսաւ որ իր քովի պարապ անկողինին վերմակներուն տակէն, պաշտելի գլուխ մը կը ցցուէր դուրս ու կերկարէր բարձերուն վրայ, աչքերը սոյն, հանդարտ ու խորունկ քունի մը մէջ ընկզմած : Այդ օրը, երկրորդ անգամ ըլլալով ձեռքս, քնատ աչքերուս վրայ տարի : Զէի սխալած : Թերեւս, խորհեցայ յանկարծ, ան սխալած է եւ իմ սենեակս է եկեր փոխանակ իրը երթալու : Քիչ մը յառաջացայ : Բովանդակ Եւրոպայի մէջ, պանդոկներու ու նոյն իսկ տուններուն բոլոր սենեակները, մէջէ մէջ դուռներով հազորդակցութիւն ունին իրարու հետ, ի հարկին ընտանիքներու վարձուած ատեն բանալու համար իմ եւ Օթերօներուն սենեակներուն մէջտեղի դուռը նախապէս գոցուած էր անոնց կողմէն կզպուելով եւ իմ կողմէս, առջին քանափէ մը միայն դուռած ըլլալով : Դուռը բաց էր, ու քանափէն ասդին առնուած : Կամացուկ մը չերսի սենեակը նայուածք մը նետեցի, կէս մութին մէջէն : Երկու քոյրերը, զատ զատ, հանգիստօրէն, երկու անկողիններուն մէջը մրափելու վրայ էին : Նորէն իմ քովի անկողինիս նայեցայ : Կերեւալ թէ պէլլա Օթերօն անուշ բաներ մը երազելու վրայ էր եւ հրեշտակի իր անմեղ դէմքին վրայ, հեշտանքի մեղաւոր ժպիտ մը կը խաղար : Կոճակը նորէն դարձուցի տեսիլքը չի փախցնելու համար ու մութին մէջը հանուեցայ : Կամաց մը սպրդեցայ ու պառկեցայ, բայց հակառակ սենեակիս մէջ գիշերը հիւր մը ունենալուս, առտուն երբոր արթնցայ, տեսայ որ անկողինին մէկը, — իմա՛ այս անգամ, — միշտ աւելորդ էր, պարապ կը մնար ու չաւրուած . . . :

Աւելորդ է ըսել որ, հետեւեալ օրը, ճամբորդութիւնս իրաւցնէ յիտաձգած էի : Յորեկին քառեակ մեր խմբակը, քաղաքին բոլոր հետաքրքրաշարժ վայրերը այցելեց, օրը երեք անգամ միասին ճաշելով : Գիշերը զիս ստիպեցին մէկտեղ երթալ ներկայացումի : Գիտակցութիւնս կորսնցուցած էի եւ ինչ որ ըսէին կամ ընէին կը հնազանդէի, խաղալիք գնդակի մը պէս զոր հաճուք կզգային կարծես իրարու նետելով : Ներկայացումին յաջողութիւնը, հասարակութեան խանդավառութիւնը որ ծայրայեղութեան կը յանդէր, չէ որ պիտի նկարագրեմ հիմա : Բայց սաչափ ըսեմ որ, երբոր դուրս ելանք եւ Օթերօները կառք պիտի մտնային, զրանը առջին զիջուած ժողովուրդը համակրանքի ցոյցերու մէջ կուզէր ձիւրը քակել ու կառքը քաշել, երբ իմ երեւոյթս, օտարական սեղանաւորի մը կրկնապէս ճոխ արդուզարդով ու մուշտակաւոր լայն վե-

ՌՈՒՍԵՒՃԱՌՈՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՆՈՐ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ

Մէկ քանի շաբաթէ ի վեր Պատերազմի դաշտէն հասած ոչ մարտաշունչ լուրերէն վերջ, այս շաբթուան հեռագիրները, թէ՛ Բեզերսպուրիէն եւ թէ՛ Թոքիոյէն կը հաստատեն թէ Ճաբոնցիները մեծ յաղթութիւն մը տարած են Եալուի վրայ. ըստ ուստական սլաշտօնական տեղեկագրի 800 ռուս զինուորներ սպաննուած եւ 28 թնդանօթ կորսուած են:

Ի ստորեւ կ'ամփոփենք Եալուի ճակատամարտին եւ յարակից կոիւններուն մասին Պոլիս հասած հեռագիրները. —

ԲԵԴԵՐՍՊՈՒՐԿ, 1 Մայիս, (Պաշտօնական). — Մայիս 1ին, առտուան ժամը 4ին ճաբոնական մարտանաւերը բռն են կրակ մը սկսան թիւրէնչէնի եւ Բոթիէնթիէնձի ուսական զիրքերուն դէմ: Ճաբոնցի զօրքերուն եւ թնդանօթներուն թիւը մերինէն աւելի էր: Իրենց արձակած կրակը մեծ կորուստներ պատճառած ըլլալով մեր զօրքերուն, Զօր. Սասուլիչ հարկադրուեցաւ խոստովանիլ թէ անօգուտ է չարունակել թիւրէնչէնի շիրքին պաշտպանութիւնը, եւ հետեւաբար զօրքերուն հրաման տուաւ ետ քաշուիլ: Հեռագիրը զրկուած վայրկեանին ռուս զօրքերը թիւրէնչէնէն կը քաշուէին բարեկարգ կերպով: Երկրորդ դիրքին վրայ, Բոթիէնթիէնձի մէջ ճակատամարտը կը շարունակուի:

ԹՌԲԻՕ. — Ռիւթէր կը ծանուցանէ թէ Կայս. անձնապահ զօրաբաժինը, ինչպէս նաեւ ճաբոնական առաջին բանակին երկրորդ զօրաբաժինը երէկ իրիկուն անցան Եալու գետը, Վիժուի մօտէն: Դիշերը կողմնակի շարժում մը ըրին Ռուսերուն ձախ թեւին վրայ, եւ այս առտու արշալոյսին սկսան յարձակումը, որուն մասնակցեցան գետին ձախ կողմը հաստատուած ճաբոնական բոլոր մարտկոցները, ինչպէս նաեւ թնդանօթակիրներու տորմզիկ մը: Ճաբոնցիները կը յուսան պարտութեան մատնել Ռուսերը: Այսօր գրաւեցին Քիւլիէնցէն, որ Եալուի աջ եզերքի ուսական զիրքին բանալին կը նկատուի: Կը կարծուի թէ Ռուսերը Ֆէնքսանչէնկ սիւտի քաշուին:

ԲԵԴԵՐՍՊՈՒՐԿ. — Մովակալ Նլէքսիյէվ հեռագրով մը կ'ըսէ. — Ապրիլ 29ին գիշերը Ուսուրիի ծոցին մէջ, Աքտոբլէվօքի փարոսին մօտ չորս թշնամի թորփիլանաւեր երեւցան, որոնք շատ չանցած, ծովուն բացերը քաշուեցան նորէն: Առտուն ժամը 7ը 20 անցած Ասքօլտ կղզիէն լուր տրուեցաւ թէ ճաբոնական 10 յածաւորակներ եւ 6 թորփիլանաւեր կողգային հարաւէն: Ճաբոնական այս նաւաբաժինը նախ Ուսուրիի ծոցը ուղղուեցաւ, առանց ծովեզերքի թնդանօթներուն հասօգուծեան չըջանակին մէջ մտնելու, յետոյ ժամը 10ին առնանները չըջան մը ըրաւ եւ անյայտ եղաւ դէպի հարաւ, թանձր մշուշի մը մէջէն:

ԹՌԲԻՕ. — Ճաբոնական Քիւնցիու Մարու փոխադրանաւին ընկղմելուն առթիւ հրատարակուած պաշտօնական տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ՝ չոգեհաւին մէջ զոնուող զինուորները իրենց սպաններուն հրամանին հնազանդելով, մերժեցին անձնատուր ըլլալ: Այն ատեն Ռուսերը երկու թորփիլ արձակեցին, որոնցմէ մէկը երկու քի բաժնեց փոխադրանաւը: Զինուորները հարուածներ փոխանակեցին թշնամիին հետ. այս կռիւին մէջ ճաբոնցի սպաններէն եւ զինուորներէն շատերը սպաննուեցան: 45 ենթասպաններ եւ

դինուորներ, ինչպէս նաեւ 9 քաղաքացիներ յաջողեցան փախչիլ երկու նաւակներով եւ ապրիլ 27ին Շիրմո հասան։ Իրենցմէ երկուքը թեթեւապէս եւ մէկը ծանրապէս վիրաւորուած են։ Յարձակման ատեն փոխադրանաւին մէջ կը գտնուէին 9 սպայ, 73 զինուոր եւ երկու թարգման։ Կ'երեւայ թէ մնացածները դերի բռնուած են։

ԲԵԴԵՐՍՊՈՒՐԿ, 2 Մայիս.— Զօր. Բուրբաթքինի վերջին տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ Եալուի վրայ տեղի ունեցած ճակատամարտներուն մէջ Ռուսերը յաղթուեցան եւ հարկադրուեցան Գլենկ Հուանկ Չէնկ՝ քաջաւիլ, Անթունկ քաղաքը կրակի տալէ վերջը։ Ռուսերը 28 թնդանօթ կորսնցուցին։ 800 զինուոր սպաննուեցաւ։ Ճարոնցիներէն 700 հոգի սպաննուեցան կամ վիրաւորուեցան։ Ճարոնցիները կը շարունակեն անցնիլ գետը։ Բուրբաթքինի չուղեր լուրջ ընդդիմութիւն մը ընել Ճարոնցիներուն Եալուէն անցնելուն։ Իր ծրագիրն է Ճարոնցիները հեռացնել իրենց գործողութեանց եւ պարհաւորման կեդրոնէն Մանչուրիա քաշելով գտնոնք։

ԹՈՒՔԻՕ.— (Ռի. թէրի հեռագիր).— Հինգ օրուան ճակատամարտէ մը վերջը ճարոնական առաջին բանակը՝ հրամանատարութեամբ զօրավար Բուրբաթքինի անցաւ Եալու գետը։ Հետեւեալազօրքը Բիուլիէնչէնկէն վանեց Ռուսերը, անոնց ձախ կողմը դառնալով եւ իրենց դիրքը թողելու ստիպելով զանոնք։ Ճարոնցիներուն հիմակուան գիրքը շատ զօրաւոր է։ Գետէն անցնելու պատրաստութիւնները անցած երեքշաբթիէն սկսան։ Այդ օրը, ինչպէս նաեւ չորեքշաբթի եւ հինգշաբթի Ռուսերը շարունակ կրակ ըրին։ Ուրբաթ օրը Ռուսերը ռմակոծեցին Վիթուն։ Այն ատեն Ճարոնցիները Վիթուի հարաւային կողմէն անցան գետը, նաւակամուրջներու վրայէն։ Այս գործողութիւնը սկսան շարաթ առտու ժամը 3ին եւ վերջացուցին իրիկուան ժամը 6ին։ Կիրակի առտու Ճարոնի հետեւեալազօրքերը յարձակումով գրաւեցին Ռուսերուն ընդհանած բլուրները, ետ մղելով անոնց հակառակ յարձակումները։ Վիթուի մօտ եւ չրջակաները Ճարոնցիներէն 2 հոգի սպաննուեցան եւ 50 հոգի վիրաւորուեցան։

ԲԵԴԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Պալթիկի տորմիդէն Օրեյ ռուս զրահաւորը, որ մօտըս աւարտելով Մայր. Արեւելք պիտի երթար, ընկզմեցաւ Նէվայի մէջ։ Զայն ջուրին երեսը հանելու գործը խիստ դժուար ըլլալով, Գրոնշթատի Եէրմաք սառնաբեկ չոգենաւն ալ պիտի մասնակցի։

ԲԱՐԻՉ, 3 Մայիս.— Բեդերսպուրկէն կը հեռագրեն թէ Եալուի ճակատամարտներուն վրայ պաշտօնական մանրամասնութիւն չկայ դեռ։ Սակայն զրոյց կը պտտի թէ ռուսական կորուստները 2000ի կը հասնին։ Եալուի գետաբերանը տեղի ունեցած ճակատամարտին մէջ երկու ռուս զօրավար եւ 20 սպայ վիրաւորուեցան։ Ճարոնցիները բազմաթիւ Ռուսեր գերի բռնեցին եւ 28 թնդանօթ գրաւեցին։ Ճարոնցիները մինչեւ կուրծքերնին ջուրը մտան, դետէն անցնելու համար։ Կիրակի օրը Ճարոնցիները խիստ բռնուն կրակ մը սկսան ռուսական դիրքերուն դէմ։ Ռուսերը ստիպուեցան թողուլ այդ դիրքերը զօրս գրաւեցին Ճարոնցիները։

Այս հինգշաբթի Գատըգիւղի Ս. Թագաւոր եկեղեցւոյն մէջ տեղի ունեցաւ յուսադարկաւորութիւնը Տիկին Մարիամ Մ. Մանուկեանի, կողակից հանգուցեալ Մանուկէֆ. Մանուկեանի եւ մայր Միհրան էֆ. Մանուկեանի եւ Արմենակ էֆ. Մանուկեանի։ Հանգուցեալը բարի տիկնոջ ամէն յատկութիւններով օժտուած, նաեւ սրտագին բարեկամը եղած էր աղքատին եւ կարօտին, որոնց համար իր օգնութիւնները կ'ուզէր որ միշտ ծածուկ մնար։ Մանուկեան ընտանիքին հետ, որ յանձին Տիկին Մարիամ Մանուկեանի սիրասուն մայր մը եւ մեծ մայր մը կորսնցուց, շատ մը աղքատներ ալ կը սգան իր մահը, որոնք իրենց շուարումին մէջ հանգուցելոյն ձեռքը միշտ երկնցած կը գտնէին։ Խմբագրութիւնս կը փութայ իր ջերմ ցաւակցութիւնները յայտնել Մանուկեան գերդաստանին, իր գառն կորուստին համար։